

Kasper Świerzowski

Franciszek Bielak (7 X 1892 - 17 I 1973)

Biuletyn Polonistyczny 17/51, 63-66

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czoney redakcji. Dokończenia opracowania tego najbardziej skomplikowanego pod względem edytorskim utworu Słowackiego podjął się prof. Władysław Floryan, po śmierci Juliusza Kleinera redaktor "Dzieł wszystkich" Słowackiego.

Na marginesie tych prac edytorskich opublikował Kuźniar kilka artykułów, m.in. w r. 1958 w "Pamiętniku Literackim" ("O prawidłowy układ »Waltera Stadiona« J.Słowackiego"), w zbiorowej publikacji "Juliusz Słowacki w stopięćdziesięciolecie urodzin. Materiały i szkice", Warszawa 1959 ("Jak drukować wiersz J.Słowackiego »Do pastereczki... « ") oraz w "Ruchu Literackim".

Za wybitne osiągnięcia w dziedzinie edytorstwa naukowego, zasługi w rozwoju Wydawnictwa Ossolineum oraz aktywność społeczną odznaczony został Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką XV-lecia Polski Ludowej, Budowniczego Wrocławia, Zasłużonego Działacza Kultury, srebrną Odznaką Honorową Związków Zawodowych i złotą Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Postać tego człowieka, którego szlachetność, niezwykłą pracowitość i hart ducha mimo nękających go ustawicznie ciężkich chorób podziwialiśmy zawsze, pozostanie w pamięci Jego współpracowników i kolegów.

Dr Kazimierz Pecold

FRANCISZEK BIELAK

(7 X 1892—17 I 1973)

17 stycznia 1973 r. zmarł w Krakowie docent dr Franciszek Bielak, człowiek całym życiem i pracą ściśle związany z tym miastem.

Urodzony 7 października 1892 r. w Krakowie, tu ukończył (w 1910 r.) gimnazjum, tu też w latach 1910-1914 studiował filologię polską i klasyczną na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po złożeniu egzaminów nauczycielskich roz-

począł w r. 1916 pracę w krakowskim szkolnictwie średnim, którą prowadził aż do r. 1954. W r. 1919 uzyskał doktorat na podstawie rozprawy "Wpływ Mickiewicza na Kondratowicza i Romanowskiego", pisanej pod kierunkiem prof. Ignacego Chrzanowskiego.

W r. 1927 Franciszek Bielak podjął wykłady z dydaktyki literatury polskiej w Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, prowadzone (z przerwą wojenną) aż do rozwiązania Studium w 1952 r. Praca ta miała doniosłe znaczenie dla kształcenia przyszłych nauczycieli-polonistów: wykładowca, uczący równocześnie w gimnazjum, doskonale znał potrzeby szkoły średniej. Prowadził też Ognisko Metodyczne Nauki Języka i Literatury Polskiej w Okręgu Szkolnym Krakowskim (1933-1948), działał w Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich, a po ostatniej wojnie - w Nauczycielskiej Komisji Weryfikacyjnej. Ponadto czynnie uczestniczył w życiu polonistycznym, biorąc udział w zjazdach nauczycieli-polonistów, wykładając na licznych kursach nauczycielskich, należąc (od r. 1928) do Komisji Historycznoliterackiej PAU (potem PAN).

W r. 1939 został aresztowany przez gestapo, a następnie więziony - najpierw w Krakowie, potem (do ozerwca 1940 r.) w obozie pracy w Nowym Wiśniczu. Po zwolnieniu pracował w tajnym nauczaniu oraz w szkolnictwie zawodowym. Zaraz po zakończeniu wojny powrócił do pracy w szkolnictwie średnim i wyższym. Wykładał historię literatury polskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, a od r. 1954 - w Katedrze Historii Literatury Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w r. 1959 uzyskał docenturę. We wrześniu 1963 r. przeszedł na emeryturę.

Zainteresowania i prace naukowe Franciszka Bielaka były wielokierunkowe.

Praca w gimnazjum skierowała jego uwagę na sprawy dydaktyki literatury w szkole średniej. Stąd w jego dorobku, oprócz rozpraw teoretycznych, ważną pozycję stanowią podręczniki-wypisy do nauki literatury w szkołach średnich i zawodowych, opracowywane zwykle wspólnie z J.S. Bystroniem, W. Szyszkowskim, A. Bardachem.

Naczelne miejsce w dorobku naukowym Franciszka Bielaka zajmują jednak prace historycznoliterackie. Dużą ich część -

to rozprawy z zakresu literatury staropolskiej, poświęcone m.in. Kochanowskiemu (Andrzejowi II i Mikołajowi), W. Kochowskiemu, Sz. Starowolskiemu. Monografia pt. "Działalność naukowa Szymona Starowolskiego" (1957) jest w jego spuściźnie badawczej pozycją najznacniejszą, której napisanie poprzedził szereg studiów szczegółowych z tego zakresu.

Okresem szczególnie mu bliskim był romantyzm. Świadczą o tym recenzje studiów naukowych poświęconych tej epoce, praca "Motywy Dellile'a w »Panu Tadeuszu« " (1932), a także fakt, że po śmierci Juliusza Kleimera w r. 1957 właśnie Franciszek Bielak podjął i prowadził na Uniwersytecie Jagiellońskim wykład kursowy oraz seminaria historycznoliterackie z literatury romantycznej.

Zajmował się też twórczością Adolfa Dygasińskiego, któremu poświęcił rozprawę "O antynomii Dygasińskiego" (1935), a po wojnie przygotowywał wydania niektórych jego dzieł ("Zajac" 1947, "Gody życia" 1948). W bibliografii prac Franciszka Bielaka znajdujemy także artykuły poświęcone Kraszewskiemu, Prusowi, Sienkiewiczowi, Romanowskiemu, Lenartowiczowi. Ostatnie jego prace to "Wybór poezji" Syrokomli (Biblioteka Narodowa, 1970), a przede wszystkim wydanie "Listów" Asnyka (Archiwum Literackie, 1972).

Spuścizna Franciszka Bielaka świadczy zarówno o jego szerokich zainteresowaniach naukowych, jak również - a może przede wszystkim - o wyczerpaniu nauczyciela-praktyka na pilną potrzebę badania tych wybranych zagadnień historycznoliterackich, których brak opracowań dawał się wyraźnie odczuć w praktyce nauczania, zarówno na poziomie średnim, jak wyższym.

Równoległe z pracą pedagogiczną i naukową prowadził Franciszek Bielak ożywioną działalność organizacyjno-społeczną, głównie w Towarzystwie Literackim im. Adama Mickiewicza (od 1920 r. był członkiem Oddziału Krakowskiego, a od 1961 r. jego przewodniczącym; w 1968 r. został członkiem honorowym Towarzystwa) i w Krakowskim Towarzystwie Miłośników Książki (od 1926 r. do końca istnienia tego Towarzystwa - 1962 r.).

Działalność tę traktował zawsze jako połączenie pracy społecznej z naukowo-wychowawczą, co znalazło wyraz w jego głosie w dyskusji nad sprawą reformy studiów polonistycznych,

rozpoczętej w 1934 r. w Towarzystwie Literackim referatem J. Hulewicza "O przebudowę studium polonistycznego" i prowadzonej później - praktycznie aż do wojny - przez S.Kołaczkowskiego. Opowiedział się w niej stanowczo po stronie S.Kołaczkowskiego, dając wyraz swoim przekonaniom w broszurze "O przyszłego polonistę" (1938). Zgodnie z głoszoną przez siebie konsekwentnie przez całe życie zasadą Komisji Edukacji Narodowej o jedności wszystkich szczebli szkolnictwa, doskonale rozumiał, że w trosce "o przyszłego polonistę" wspólny interes łączy tu wszystkich - profesora uniwersytetu, nauczyciela gimnazjalnego, studenta polonistyki, a także bibliofila. (W tym miejscu warto wspomnieć o jego odczycie "Ruch bibliofilski wśród młodzieży", wygłoszonym w 1926 r. w Towarzystwie Miłośników Książki.)

Niezapomniane pozostaną osobiste spotkania z Franciszkiem Bielakiem - niezrównanym gawędziarzem. W częstych pogwarkach sypały się szczegóły i wiadomości, których był źródłem wprost niewyczerpanym. Stąd też osobny i bardzo znamieny dział w jego twórczości stanowią wspomnieniowe szkice o życiu polonistycznym Krakowa ostatniego półwiecza, sylwetki kolegów, znajomych, profesorów. Należą do nich m.in. oddzielne sylwetki S.Windakiewicza, I.Chrzanowskiego, P.Grzegorzycy, L.Płoszewskiego, czy wreszcie szkic ogólny "Ze wspomnień polonisty sprzed pół wieku" (1967). Na ogłoszenie drukiem czekają inne, pozostawione w maszynopisach i rękopisach.

Ze śmiercią Jego odszedł nie tylko oceniony nauczyciel i wychowawca, historyk literatury i społecznik - ale także Człowiek dobry, o niezapomnianym uroku osobistym.

Mgr Kasper Świerzowski